

RANTASALMEN KUNNAN LAUSUNTO ETELÄ-SAVON MAAKUNTAOHJELMASTA 2026-2029

Rantasalmen kunta pitää maakuntaohjelman yleisiä linjauksia kannatettavina. Erityisesti kunta pitää myönteisinä Saimaa-brändin vahvistamista, luontomatkailun kehittämistä, luomutuotannon korostamista sekä maaseudun elinkeinojen huomioimista ohjelman eri osissa. Linnansaaren kansallispuiston mainitseminen useassa yhteydessä tukee Rantasalmen matkailullista kehittämistä.

Kunta pitää myönteisenä ohjelman uutta lähestymistapaa älykästä sopeutumista koskien. Väestön vähenemiseen sopeutuminen elämänlaatua heikentämättä on realistinen ja tarpeellinen näkökulma. Kunta tukee erityisesti monipaikkaisuuden, digitaalisten palvelujen ja rakennusten käyttötarkoitusten muutosten edistämistä osana tätä lähestymistapaa.

Kunta esittää kuitenkin, että ohjelmaan tehdään täydennyksiä ja tarkennuksia keskeisiin infrastruktuuri-, turvallisuus- ja ympäristökysymyksiin liittyen.

TÄYDENNYS- JA TARKENNUSEHDOTUKSET

1. MOBIILIVERKOT JA TIETOLIIKENNEYHTEYDET

Ohjelmaluonnos käsittelee tietoliikennettä painottaen kiinteiden laajakaistayhteyksien kehittämistä.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta esittää, että ohjelmassa tuodaan selkeämmin esiin mobiiliverkkojen kehittämisen tarve:

“Mobiiliverkkojen toimivuus ja kattavuus turvataan koko maakunnan alueella. Erityishuomiota kiinnitetään harvaan asuttujen alueiden ja vapaa-ajan asutuksen vyöhykkeiden liittämiseen 4G/5G-verkon piiriin.”

PERUSTELU: 3G-yhteyksien poistuminen on aiheuttanut merkittäviä katkoksia maakunnassa. Rantasalmen kunta on, kuten muutkin maakunnan kunnat, vahvasti kausiasutusvaltainen (ohjelmassa mainittu 1,9 mökkiä per asukas) ja vesistöjen pirstoma, jolloin toimivat mobiiliyhteydet ovat välttämättömiä sekä turvallisuuden että paikasta riippumattoman työn mahdollistamiseksi. Mobiiliyhteyksien merkitys on kasvanut entisestään, ja ne ovat monille ainoa toimiva yhteys.

2. VALTATIE 14

Ohjelmaluonnos mainitsee yleisellä tasolla päätieverkkojen kehittämistarpeet.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta esittää, että valtatie 14:n kehittämistarpeet kuvataan selkeämmin:

“Valtatie 14:n liikenneturvallisuutta kehitetään ohituskaistoilla ja keskikaideratkaisuilla. VT 14 on merkittävä pohjoisen ja itäisen Suomen yhdyslenkki, jonka turvallisuus ja toimivuus ovat keskeisiä alueen saavutettavuudelle.”

PERUSTELU: VT 14 on yksi maakunnan pääväylistä ja liikenteen rungosta. Tie palvelee sekä asukkaita että merkittävää matkailuvirtaa. Turvallisuuspuutteiden korjaaminen on välttämätöntä.

3. KAIVOSTOIMINTA JA VESIENSUOJELU

Ohjelmaluonnos mainitsee vesistöjen puhtauden turvaamisen, mutta ei ota selkeää kantaa kaivostoimintaan.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta esittää, että ohjelmassa tulisi ottaa selkeämpi kanta vesiensuojeluun:

“Etelä-Savo pitää tärkeänä vesistöjen suojelua kaivostoiminnalta. Kaivostoiminnasta ja malminetsinnästä mahdollisesti aiheutuvat ympäristöhaitat voivat vaarantaa maakuntamme arvokkaita vesistöjä ja vesistöihin perustuvia elinkeinoja.”

PERUSTELU: Rantasalmen kunta on sitoutunut Saimaan alueen kaivostoiminnan vastaiseen julistukseen. Vesistöt muodostavat ohjelman mukaan keskeisen osan maakunnan identiteettiä, elinvoimaa ja taloudellisia mahdollisuuksia. Näiden arvojen suojeleminen edellyttää selkeää kantaa kaivostoimintaan.

4. PIEKSÄMÄKI-SAVONLINNA-PARIKKALA-RATAYHTEYS

Pieksämäki-Savonlinna-Parikkala-ratayhteys ei ole mainittu maakuntaohjelmaluonnoksessa, vaikka ohjelma korostaa raideliikenteen kehittämistä itäisen Suomen saavutettavuuden parantamiseksi.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta pitää välttämättömänä, että ratayhteys nostetaan esiin ohjelmassa:

“Pieksämäki-Savonlinna-Parikkala-ratayhteyden kehittäminen mukaan lukien Rantasalmen asema/seisake on keskeinen itäisen Suomen poikittaisyhteys, joka parantaa koko alueen saavutettavuutta ja huoltovarmuutta. Ratayhteys palvelee

sekä henkilö- että tavaraliikennettä ja vahvistaa erityisesti Saimaan matkailualueen yhteyksiä. Radan tasoristeysten poistaminen parantaa merkittävästi liikenneturvallisuutta.”

PERUSTELU: Tämä on koko itäisen Suomen kannalta kriittinen infrastruktuurihanke, joka tukee ohjelman tavoitteita saavutettavuuden, huoltovarmuuden ja liikenneturvallisuuden parantamisesta sekä poikittaisliikenteen kehittämistä. Ratayhteys on olennainen myös matkailun kehittämisen kannalta. Hankkeen puuttuminen ohjelmasta on merkittävä puute.

5. ALEMPI TIEVERKOSTO JA ELINKEINOJEN TARPEET

Ohjelmaluonnos mainitsee vähäliikenteisen tieverkoston kunnossapidon tarpeen.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta esittää, että ohjelmassa tulisi korostaa alemman tieverkoston merkitystä:

“Alemman tieverkoston ylläpito on välttämätöntä maaseutuelinkeinojen, matkailun ja huoltovarmuuden turvaamiseksi. Yksityistieavustusten kehittämisessä tulee huomioida elinkeinoelämän tarpeet.”

PERUSTELU: Ohjelma tunnistaa raaka-ainekuljetusten merkityksen maakunnassa. Alemman tieverkoston kunnossapito on edellytys näiden kuljetusten toimivuudelle. Nykyiset yksityistieavustuskäytännöt eivät aina vastaa elinkeinoelämän tarpeisiin.

6. TKI-TOIMINNAN LAAJENTAMINEN JA DIGITALOUS

Ohjelmaluonnos keskittyy vahvasti älykkään erikoistumisen strategian mukaisiin kärkialoihin (metsä, vesi, ruoka, matkailu, digitalous). Digitalous on nostettu omaksi kärkialueeksi, mutta sen merkitys muille aloille jää epäselväksi.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta pitää tärkeänä TKI-toiminnan laajentamista ja digitalouden hyödyntämistä:

“TKI-toimintaa laajennetaan myös strategisten kärkialojen ulkopuolelle tukemaan monipuolista elinkeinorakennetta. Erityisesti kulttuurimatkailun, hyvinvointipalvelujen, kiertotalouden ja paikallisten erikoisosaamisten kehittämiseen kohdennetaan TKI-resursseja. Pk-yritysten osallistumista TKI-toimintaan helpotetaan ja matalamman kynnyksen kehittämishankkeita tuetaan.

Digitalouden kehittäminen tukee kaikkia toimialoja. Digitaaliset ratkaisut, paikasta riippumattoman työ ja paikkariippumattomat palvelut mahdollistavat elinvoiman säilyttämisen myös harvaan asutuilla alueilla. Toimivat digitaaliset yhteydet ovat edellytys digitalouden hyödyntämiselle.”

PERUSTELU: Ohjelmassa tunnistetaan maakunnan monipuolinen elinkeinorakenne vahvuudeksi, mutta TKI-toiminta keskittyy vahvasti muutamalle kärkialalle. Rantasalmen kannalta keskeisiä aloja, kuten kulttuurimatkailua ja hyvinvointipalveluja, tulisi tukea vahvemmin myös TKI-resurssein. Ohjelma tunnistaa myös, että pk-yritysten TKI-toiminta on vähäistä, mikä edellyttää toimenpiteitä osallistumisen helpottamiseksi. Digitalous on nostettu omaksi kärkialueekseen, mutta sen rooli muiden alojen mahdollistajana tulisi tuoda selkeämmin esiin.

7. UUSIUTUVA ENERGIA: TUULI-, AURINKOVOIMA, VETYTALOUS JA ENERGIAN VARASTOINTI

Ohjelmaluonnos mainitsee tuuli- ja aurinkovoimahankkeet, energian varastoinnin sekä vetyhankkeet, mutta vetytalouden strateginen merkitys jää epäselväksi.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta esittää, että ohjelmassa tulisi täsmentää uusiutuvan energian ja vetytalouden kehittämistä:

“Maakuntakaavoituksessa tulee mahdollistaa tuuli- ja aurinkovoiman rakentaminen laajasti, myös itärajan läheisyydessä puolustusvoimien kanssa sovituisissa puitteissa. Energian varastointiratkaisujen kehittäminen on olennaista uusiutuvan energian tuotannon kasvattamisessa. Datakeskusten energiaratkaisut suunnitellaan kiertotalousperiaatteella hyödyntäen hukkalämpöä.

Vetytalouden kehittäminen nostetaan yhdeksi maakunnan vihreän siirtymän kärkihankkeeksi. Vetyinfrastruktuurin rakentaminen, vetyputken saaminen Itä-Suomeen ja vetytankkausverkoston kehittäminen mahdollistavat liikenteen energiamurroksen ja uusia elinkeinotoiminnan muotoja. Maakunta edistää aktiivisesti vetytalouteen liittyviä investointeja ja TKI-toimintaa.

Uusien energiamuotojen tuotantolaitosten kiinteistöverotulon tuloutuminen kuntiin järjestetään huomioiden kuntien palveluvelvoitteet ja infrastruktuurivastuut.”

PERUSTELU: Ohjelman tavoite nostaa uusiutuvan energian osuus 80 prosenttiin ja hiilineutraaliustavoite 2035 edellyttävät kaikkien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Vetytalous on keskeinen osa EU:n ja kansallista energia- ja ilmastostrategiaa erityisesti raskaan liikenteen osalta. Maakunnan vahva metsäteollisuus ja maatalous tarvitsevat vetyinfrastruktuuria päästöttömään kuljetustoimintaan. Vetytalous luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia, työpaikkoja ja vahvistaa huoltovarmuutta.

8. VASTUULLISUUS JA KESTÄVÄ KEHITYS

Ohjelmaluonnos käsittelee kestävästä kehityksestä ja vastuullisuudesta eri osa-alueilla, mutta vastuullisuuden viitekehystä (ESG) ja YK:n kestävästä kehityksen Agenda 2030 -tavoitteita ei ole selkeästi nostettu esiin.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta pitää tärkeänä vastuullisuuden korostamista:

“Vastuullisuus ympäristö-, yhteiskunta- ja hallintotapojen osalta (ESG) on keskeinen osa maakunnan kilpailukykyä ja houkuttelevuutta. Maakunta sitoutuu YK:n kestävästä kehityksen Agenda 2030 - tavoitteisiin ja tukee yritysten ja organisaatioiden vastuullisuuden kehittämistä ja raportointia. Kestävät toimintatavat, sosiaalinen vastuu ja hyvä hallintotapa vahvistavat maakunnan mainetta vastuullisena toimijana ja houkuttelevat vastuullisia investointeja.”

PERUSTELU: Vastuullisuuskriteerit (ESG) ovat yhä keskeisempiä yritysten ja alueiden kilpailukyvyille sekä investointien houkuttelussa. YK:n Agenda 2030 -tavoitteet ohjaavat kansallista ja kansainvälistä kehitystyötä sekä rahoitusta. Maakunnan puhtaat vesistöt, kestävä luonnonvarojen käyttö ja vahva yhteisöllisyys luovat hyvän perustan vastuulliselle toiminnalle. Selkeä sitoutuminen vastuullisuusperiaatteisiin vahvistaa maakunnan houkuttelevuutta kansainvälisille toimijoille.

9. SAIMAA-MATKAILUN POTENTIAALI JA KULTTUURIMATKAILU

Ohjelmaluonnos käsittelee matkailua ja Saimaa-brändiä, mutta matkailun kasvupotentiaalia voisi kuvata kunnianhimoisemmin. Kulttuurimatkailu mainitaan, mutta sen potentiaalia ei nosteta riittävästi esiin.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta pitää tärkeänä matkailun kehittämispotentiaalin ja kulttuurimatkailun esiin nostamista:

“Saimaan ainutlaatuiset luontoarvot, puhdas ympäristö ja kulttuuriperintö luovat edellytykset kehittää alueesta kansallisesti merkittävä, Lapin veroinen ympärivuotinen matkailualue. Kansainvälisen tunnettuuden kasvattaminen, infrastruktuurin kehittäminen ja palvelutarjonnan monipuolistaminen ovat keskeisiä tavoitteita.

Kulttuurimatkailu on olennainen osa Saimaan matkailutarjontaa. European Region of Gastronomy 2024 -juhlavuosi ja Taste Saimaa -verkosto ovat luoneet vahvan pohjan ruoka- ja kulttuurimatkailun kehittämiseksi. Maakunnallista kulttuurin ja luovien alojen työryhmää tulee hyödyntää kulttuurimatkailun kehittämisessä. Linnansaaren kansallispuisto ja muut luontokohteet yhdistettynä vahvaan kulttuuriperintöön muodostavat ainutlaatuisen kokonaisuuden.”

PERUSTELU: Ohjelmassa mainitaan matkailun suuri osuus Etelä-Savon BKT:sta verrattuna koko maan keskiarvoon. Saimaalla on potentiaalia kasvaa

merkittäväksi kansainväliseksi matkailukohteeksi, mikä edellyttää kunnianhimoisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Kulttuurimatkailu on Rantasalmelle tärkeä kehittämiskohde, ja ohjelmassa mainittu uusi kulttuurin ja luovien alojen työryhmä tarjoaa työkalun tämän kehittämiseen.

10. KANSAINVÄLISTYMINEN JA MAAHANMUUTTO

Ohjelmaluonnos käsittelee kansainvälistymistä pääasiassa TKI-toiminnan, verkostojen ja osaajien veto- ja pitovoiman näkökulmasta.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta esittää, että ohjelmassa tulisi huomioida laajemmin maahanmuuton merkitys:

“Maakunnallinen kansainvälistymisstrategia huomioi opiskelu- ja työperäisen maahanmuuton mahdollisuudet koko maakunnassa, myös kuntien näkökulmasta. Kansainvälinen työvoima ja osaajat vahvistavat maakunnan elinvoimaa ja palvelutarjontaa.”

PERUSTELU: Ohjelma tunnistaa osaavan työvoiman saatavuuden haasteeksi ja korostaa kansainvälisten osaajien merkitystä. Opiskelu- ja työperäinen maahanmuutto on tärkeä elinvoiman lähde, ja tämä tulisi näkyä selkeämmin maakunnan kansainvälistymisstrategiassa.

11. PELASTUSPALVELUJEN SAATAVUUS JA KOKONAISTURVALLISUUS

Kokonaisturvallisuutta käsitellään lähinnä puolustusteollisuuden, huoltovarmuuden ja kriisinkestävyiden näkökulmista.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta pitää tärkeänä pelastuspalvelujen erityistarpeiden huomioimista:

“Pelastuspalvelujen saatavuus varmistetaan koko maakunnan alueella yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Matkailualueiden ja kausiasutusvaltaisten alueiden erityistarpeet huomioidaan palvelujen mitoituksessa ottaen huomioon merkittävä majoituskapasiteetti, väestön kausivaihtelu sekä vesistöjen pirstoman alueen aiheuttamat haasteet.”

PERUSTELU: Rantasalmella on merkittävää matkailutoimintaa ja vesistöjen pirstoma alue luo erityishaasteita pelastustoiminnalle. Kausiasutusvaltaisuus (1,9 mökkiä per asukas) merkitsee väestömäärän huomattavaa kausivaihtelua, mikä on huomioitava palvelujen mitoituksessa. Vaikka pelastuspalvelut ovat hyvinvointialueen vastuulla, maakunnan tulee edunvalvonnassaan huomioida näiden palvelujen riittävyys koko alueella.

12. LUKIOKOULUTUS JA VAPAA SIVISTYSTYÖ

Ohjelmaluonnos mainitsee monipuolisen koulutustarjonnan ja jatkuvan oppimisen mahdollisuudet, mutta lukiokoulutusta ei mainita erikseen.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta pitää tärkeänä lukiokoulutuksen saatavuuden turvaamista:

“Lukiokoulutuksen ja vapaan sivistystyön saatavuus turvataan koko maakunnassa. Etäopetuksen mahdollisuuksia kehitetään tukemaan koulutuksen saavutettavuutta harvaan asutuilla alueilla. Tähän tulee kiinnittää huomiota maakunnallisessa edunvalvonnassa.”

PERUSTELU: Lukiokoulutuksen saatavuus on keskeistä nuorten tulevaisuudelle ja alueen vetovoimalle. Vapaa sivistystyö tukee elinikäistä oppimista ja yhteisöllisyyttä, joita ohjelma korostaa osana hyvinvointia ja osallisuutta.

13. RAKENNETUN YMPÄRISTÖN HYÖDYNTÄMINEN JA ÄLYKKÄÄN SOPEUTUMISEN TOIMENPITEET

Ohjelmaluonnos käsittelee älykästä sopeutumista ja mainitsee Jurakausi-hankkeen, jossa on luotu toimintamalli vajaakäyttöisten ja tyhjilleen jäävien julkisten rakennusten uusille käyttötarkoituksille.

RANTASALMEN HUOMIO: Kunta pitää tärkeänä rakennetun ympäristön hyödyntämisen edistämistä:

“Väestörakenteen muuttuessa rakennetun ympäristön hyödyntäminen uusilla tavoilla on välttämätöntä. Sekä julkisia että yksityisiä tyhjilleen jääviä rakennuksia hyödynnetään monipaikkaisuuden, paikasta riippumattoman työn, kulttuuritoiminnan, yhteisöllisen toiminnan ja uusien palveluiden tiloina. Jurakausi-hankkeen kaltaisia toimintamalleja jatketaan ja levitetään koko maakuntaan kattamaan sekä julkiset että yksityiset kiinteistöt. Rakennusten käyttötarkoitusten muutokseen liittyvää byrokratiaa kevennetään ja prosesseja nopeutetaan. Yksityisten kiinteistönomistajien mahdollisuuksia muuttaa rakennusten käyttötarkoitusta tuetaan neuvonnalla ja rohkaisevilla käytännöillä.”

PERUSTELU: Ohjelma tunnistaa väestön vähenemisen ja älykän sopeutumisen tarpeen. Maaseututaajamissa vapautuu sekä julkisia että yksityisiä kiinteistöjä (esim. vanhoja kauppoja, kouluja, asuntoja), jotka voivat palvella uusissa käyttötarkoituksissa monipaikkaisuutta, yrittäjyyttä ja yhteisöllisyyttä edistäen. Rantasalmella vahva kausiasutusvaltaisuus luo mahdollisuuksia hyödyntää vapautuvia tiloja monipaikkaisten asukkaiden palveluissa. Jurakausi-hanke on keskittynyt julkisiin rakennuksiin, mutta yksityisten kiinteistöjen potentiaali on vähintään yhtä suuri.

MUUT HUOMIOT

Valtionosuusjärjestelmä

Maakuntaohjelma ei käsittele edunvalvontanäkökulmasta valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita ikääntyvien kuntien näkökulmasta. Rantasalmen kunta esittää, että maakuntaliitto ottaa edunvalvonnassaan huomioon tarpeen turvata riittävä valtionosuusrahoitus ennalta ehkäisevään ja terveyttä edistävään toimintaan ikääntyvillä alueilla.

YHTEENVETO

Rantasalmen kunta pitää maakuntaohjelman yleisiä tavoitteita ja suuntaa hyvinä. Erityisesti Saimaa-brändin vahvistaminen, luontomatkailun kehittäminen ja maaseudun elinkeinojen huomioiminen tukevat Rantasalmen kehittämistä.

Kunta kuitenkin katsoo, että seuraavat asiat maakuntaohjelmaluonnoksessa vaativat täydennystä tai tarkennusta:

- Pieksämäki-Savonlinna-Parikkala-ratayhteyden esiin nostaminen itäisen Suomen poikittaisyhteytenä
- Valtatie 14:n turvallisuusparannusten selkeämpi kirjaaminen
- Mobiiliverkkojen kehittämisen korostaminen
- Kaivostoimintaa koskevan kannan selkeyttäminen vesiensuojelun yhteydessä
- Saimaan matkailupotentiaalin ja kunnianhimoisempi kuvaaminen
- Kulttuurimatkailun selkeämpi esiin nostaminen
- Uusiutuvan energian (tuuli-, aurinkovoima, vetytalous, varastointi, datakeskukset) kehittämisen täsmentäminen
- Vetytalouden nostaminen vihreän siirtymän kärkihankkeeksi
- TKI-toiminnan laajentaminen myös strategisten kärkialojen ulkopuolelle
- Digitalouden roolin vahvistaminen kaikkien toimialojen mahdollistajana
- Vastuullisuuden (ESG) ja Agenda 2030 -sitoumusten nostaminen esiin kilpailukytekijänä
- Pelastuspalvelujen saatavuuden huomioiminen kausiasutusvaltaisilla alueilla
- Opiskelu- ja työperäisen maahanmuuton näkökulman vahvistaminen
- Lukiokoulutuksen saatavuuden turvaaminen
- Rakennetun ympäristön (sekä julkiset että yksityiset rakennukset) hyödyntämisen edistäminen älykkäässä sopeutumisessa

Näiden täydennysten huomiointi vahvistaisi maakuntaohjelman kykyä vastata koko maakunnan, myös harvaan asuttujen ja vahvasti kausiasutusvaltaisten alueiden, kehittämistarpeisiin.

Rantasalmella 7.10.2025

Rantasalmen kunta

Sähköisen allekirjoituksen mukaisesti.

Rainer Leskinen
kunnanjohtaja

Jarkko Sanisalo
hallintojohtaja

**RANTA
SALMI**

Rantasalmen kunta

Käyntiosoite:
Kunnanvirasto, Eliel Saarisen tie 2
avoinna klo 9-15

puhelin 040 161 5000 (vaihe klo 9–12 ja 13–15)
sähköposti rantasalmen.kunta@rantasalmi.fi

Postiosoite:
Eliel Saarisen tie 2
58900 Rantasalmi

rantasalmi.fi